भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र

या आठवड्यातील हवामान अंदाज

गुरुवार (20/08/2026) – बुधवार (26/08/2026)

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune

स्थान	तापमान (°C)		पावसाची शक्यता	ढगांचे आच्छादन	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास) किमान-कमाल	सापेक्ष आर्द्रता %
	किमान	कमाल				
नाशिक	22-23	26-28	**नाशिक**, **ओझर**, **कळवण**, **पिंपळगाव बसवंत**, **दिंडोरी**, **पालखेड**, **लोणी**, **वणी** – गुरु, शुक्र, शनि रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते हलका पाऊस	स्वच्छ ते ढगाळ	27-33	75-80
पुणे	22-23	28-29	**पुणे**, **फुरसुंगी**, **लोणी काळभोर**, **उरुळी कांचन**, **पाटस**, **यवत**, **नारायणगाव**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. **इंदापूर**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - हलका ते मध्यम पाऊस. **बारामती**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	23-27	73-77
सोलापूर	21-22	26-27	**सोलापूर** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम पाऊस. **वैराग**, **औसा**, **बार्शी** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते मध्यम पाऊस. **लातूर** - गुरु, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. **तुळजापूर**, **नान्नज** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. **पंढरपूर** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - हलका	स्वच्छ ते ढगाळ	15-26	79-80

			ते मुसळधार पाऊस.			
सांगली	22-23	28-29	**मिरज**, **सांगली**, **वाळवा**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, बुध – रिमझिम पाऊस. **शिरगुप्पी**- शुक्र, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम पाऊस. **कवठा**, **खानापूर विटा**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते हलका पाऊस. **शेटफळ**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते मध्यम पाऊस. **पळशी**, **पलूस**- गुरु, शुक्र, रवि, सोम, मंगळ- रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	31-35	67-71
विजयपुरा	22-23	29-31	**विजयपुरा**, **चडचन**, **तिकोटा**, **तेलसंग**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	43-46	52-59
हैदराबाद	22-24	29-31	**हैदराबाद**, **मेडचल**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते हलका पाऊस. **जहिराबाद**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते मध्यम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	20-26	59-67
सातारा	21-22	26-27	**खटाव**, **सातारा**, **फलटण** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	15-26	79-80
अहमदनगर	22-23	28-30	**अहमदनगर**, **श्रीगोंदा**, **अकोले** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. **कर्जत -** गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - हलका ते मध्यम पाऊस. **कोपरगाव**, **राहाता**, संगमनेर - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, मंगळ, बुध - रिमझिम पाऊस. **जामखेड** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते मध्यम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	27-40	58-68
जालना	22-24	28-30	**जालना**, **अंबड**, **घनसावंगी**, **जाफ्राबाद** -	स्वच्छ ते ढगाळ	19-26	61-73

भारतीय कृ... क्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-Nati... Grapes, Pune
भाकृअनुप ICAR
रा.अं.अनु.के NRCG

			गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. **मंठा** - गुरु, शुक्र, मंगळ, बुध - रिमझिम पाऊस.			
बुलडाणा	22	27-29	**बुलढाणा** - गुरु, शुक्र, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. **देऊळगाव राजा**, **चिखली**, **सिंदखेड राजा** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	24-36	68-86
कोल्हापूर	22-23	26-28	**कागल**, **करवीर**, **गगन-बावडा**- गुरु, शुक्र, शनि रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	21-28	78-80
बंगळुरु ग्रामीण	20	27-31	**अनकल**, **दोड्डाबल्लापूर**, **बेंगळुरु -पूर्व**, **बेंगळुरु-उत्तर**, **बेंगळुरु**-गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	23-26	48-62
बेलागावी	21	25-26	**बेळगाव**, **गोकाक**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध – रिमझिम ते हलका पाऊस. **चिकोडी** - शुक्र, रवि, सोम, मंगळ, बुध– रिमझिम पाऊस. **अथणी**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, बुध – रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	21-29	77-84
बिदर	22-23	28-30	**बिदर** - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते मध्यम पाऊस. **हुमनाबाद**, **बसवकल्याण**- गुरु, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	12-22	65-76
बागलकोट	22-23	29-31	**बागलकोट**, **हुंगुंड**, **जमखंडी**, **मुधोळ**- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	43-46	52-59

टीप: वरील हवामान माहिती खालील संकेतस्थळांवर दिलेल्या हवामान अंदाजाचा सारांश आहे

https://www.wunderground.com/?cm_ven=cgi

https://imdagrimet.gov.in/weatherdata/BlockWindow.php

https://www.timeanddate.com/weather/india

भारतीय कृ ... क्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-Nati ... Grapes, Pune
ICAR
NRCG

भाकृअनुप-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र अचूकतेचा दावा करत नाही.

II पाणी व्यवस्थापन

अपेक्षित पॅन बाष्पीभवन: 0 -3 मिमी
शिफारस केलेले सिंचन प्रमाण:

1. अनेक भागात रिमझिम ते हल्का पाऊस पडण्याची शक्यता आहे. जर माती वाप्सा (क्षेत्र क्षमता) स्थितीत असेल तर द्राक्षबागेला पाणी देऊ नये.
2. बंधारे ओले ठेवण्यासाठी मलच्िंगगचा सराव करावा. यामुळे बांधाच्या पृष्ठभागावरील ओलाव्याचे बाष्पीभवन झाल्यामुळे रूट झोनमध्ये तयार होणारी क्षारता कमी होईल.
3. केन परिपक्वता अवस्था: पृष्ठभागावर ठिबकद्वारे @ 0 ते 1800 L/एकर प्रतिदिन पाणी द्यावे.
4. पावसाळयात पाऊस पडल्यास, बांधावरील पालापाचोळा काढून टाका आणि पावसाचे पाणी जमिनीत मुरू द्यावे. यामुळे रूटझोनमध्ये जमा झालेले क्षार बाहेर पडतील. अशा प्रकारे काढलेला पालापाचोळा जमिनीत मिसळून जमिनीची सच्छिद्रता वाढवता येते.

माती आणि पोषक व्यवस्थापन:

1. अनेक द्राक्ष उत्पादक भागात पावसाची संततधार सुरू आहे आणि पुढेही पावसाची शक्यता आहे. माती आधीच संतृप्त आहे. यामुळे रूटिंग क्रियाकलापांवर परिणाम झाला आहे. दीर्घकाळ संपृक्ततेमुळे, मुळे कुजण्यास सुरुवात झाली असावी. रूट झोनमधील मातीला त्रास देऊ नका. मातीशी संबंधित कोणताही हस्तक्षेप करण्यापूर्वी माती वाप्सा स्थितीत येईपर्यंत प्रतीक्षा करा. वाढ मंद होईल आणि केन परिपक्वतेवर परिणाम होईल पण काळजी करू नका. वाप्सा नंतरच खताचा वापर करावा.

2. सततच्या फवारण्यांमुळे पान निरोगी दिसणार नाही, गरजेनुसार फवारण्या कराव्यात कारण पानांच्या आरोग्यावर प्रकाशसंश्लेषण निर्मितीवर परिणाम होतो. त्यामुळे केन परिपक्वता परिणाम होईल.

3. सध्याच्या पावसानंतर, कैनोपी आकारानुसार SOP @ 3-5 g/L ची पर्णासंबंधी फवारणी द्या.

4. चुनखडीयुक्त मातीत जेथे लोहाची तीव्र कमतरता दिसून येते, 3 दिवसांच्या अंतराने 2-3 ग्रॅम / ली फेरस सल्फेटची दोन ते तीन वेळा फवारणी करावी आणि त्यानंतर ठिबकद्वारे 15-20 किलो/एकर फेरस सल्फेट वापरावा. फर्टिगेशन डोस प्रत्येकी 5 किलोच्या किमान 3 डोसमध्ये विभागला पाहिजे. दर आठवड्याला ठिबकद्वारे 5 किलो/एकर विद्राव्य गंधक टाका. तसेच मॅग्नेशियम सल्फेट आणि पोटॅशियम सल्फेट @ 3 ग्रॅम / लिटर फक्त एकदाच फवारणी करा.

5. पान कुरळे होण्याची शक्यता असल्यास, पानांचे मार्जिन तपासावे, जर थोडे ते जास्त पिवळे असल्यास पोटॅशियमची कमतरता होण्याची शक्यता असते. अशावेळी सल्फेट ऑफ पोटॅश ची 3 ग्रॅम / लिटर ची पर्णासंबंधी फवारणी करावी आणि त्यानंतर 2 ते 3 भागामध्ये 20-25 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश /एकर फवारणी करावी.

6. जंबो, नानासाहेब पर्पल इत्यादी रंगीत जातींमध्ये पोटॅशियमची कमतरता असल्यास पानांचे कुरळेपणा आणि पानांच्या मार्जिनचे लालसर/कांस्यीकरण दिसून येते. अशावेळी सल्फेट ऑफ पोटॅश ची 3 ग्रॅम / लिटर ची पर्णासंबंधी फवारणी करावी आणि त्यानंतर 2 ते 3 भागामध्ये 20-25 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश /एकर फवारणी करावी.

7.ढगाळ वातावरणामुळे प्रकाशाची तीव्रता कमी होते, केन परिपक्वतेसाठी प्रकाशाचा प्रवेश सुधारण्यासाठी कॅनोपी व्यवस्थापन महत्त्वाचे आहे.

केन परिपक्वता अवस्था

1. सध्याच्या पावसानंतर, कॅनोपी नुसार सल्फेट ऑफ पोटॅश 4-5 ग्रॅम / ली ची फवारणी करावी.

2. पोटॅशियमचा वापर केन परिपक्वतेच्या अवस्थेपासून आवश्यक आहे. अंदाजे या अवस्थेत 64 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश (विद्राव्य दर्जाचे) द्यावे. पोटॅशियमचे लीचिंग नुकसान कमी करण्यासाठी किमान पोटॅशियमच्या डोसचे पाच डोसमध्ये विभाजन करावे. या आठवड्यात 15 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश दोन-तीन स्प्लिटमध्ये द्यावे. चुनखडीयुक्त जमिनीत, या वाढीच्या अवस्थेत एकदा सल्फेट ऑफ पोटॅश (4 ग्रॅम / ली) द्यावे.

3. मॅग्नेशियम सल्फेट 15 किलो/एकर दोन भागांमध्ये वापरावे. छाटणीनंतर 60-75 दिवसांच्या दरम्यान द्यावा. चुनखडीयुक्त जमिनीत, या वाढीच्या अवस्थेत मॅग्नेशियम सल्फेट (3 ग्रॅम / ली) द्यावे.

4. चुनखडीयुक्त मातीत जेथे लोहाची तीव्र कमतरता दिसून येते, 3 दिवसांच्या अंतराने 2-3 ग्रॅम / ली फेरस सल्फेटची दोन ते तीन वेळा फवारणी करावी आणि त्यानंतर ठिबकद्वारे 15-20 किलो/एकर फेरस सल्फेट वापरावा. फर्टिगेशन डोस प्रत्येकी 5 किलोच्या किमान 3 डोसमध्ये विभागला पाहिजे.

5. चुनखडीयुक्त जमिनीचे प्रभावी व्यवस्थापन करण्यासाठी, दर आठवड्याला ठिबकद्वारे 5 किलो/एकर विद्राव्य गंधक टाकावे. तसेच मॅग्नेशियम सल्फेट आणि पोटॅशियम सल्फेट 3 ग्रॅम / एल फक्त एकदाच फवारणी करावी.

6. पावसामुळे आणि प्रतिबंधात्मक नियंत्रणासाठी बोर्डेक्स किंवा तांब्याच्या फवारण्या दिल्यास, कृष्णा सीडलेस इत्यादी रंगीत जातींमध्ये पाने लाल होण्याची शक्यता असते. कोणताही विशिष्ट नमुना नसतो. हे तांब्याच्या विषारीपणामुळे असू शकते. अशावेळी तांबे फवारणी करावी.

7. जर हवामानाच्या अंदाजानुसार चांगल्या पावसाचा अंदाज असेल, तर पावसाच्या आगमनापूर्वी, छतच्या आकारानुसार SOP @ 4-5g/L ची पर्णासंबंधी फवारणी करा.

8. केन परिपक्वता झाल्यानंतर हिरवळीच्या खतासाठी सनहेम्प किंवा धैंचा वाढवा.

छाटणीपूर्व अवस्था - फळ छाटणीचा हंगाम

1. ऑगस्ट-सप्टेंबरमध्ये छाटणीचे नियोजन केले असल्यास, हिरवळीच्या खतासाठी सनहेम्प किंवा धैंचा वाढवा.
2. जर पुढील 10-15 दिवसांत खरड छाटणीचे नियोजन केले असेल, तर खरड छाटणीच्या हंगामासाठी पोषक तत्त्वे आणि पाणी वापराचे वेळापत्रक नियोजन करण्यासाठी माती आणि पाण्याचे परीक्षण करण्याचा सल्ला दिला जातो.
3. ज्या द्राक्षबागांमध्ये सोडीयमची समस्या आहे, तेथे माती एक्सचेंज कॉम्प्लेक्समधून सोडियम काढून टाकण्यासाठी जमिनीत जिप्सम टाकावा. चुनखडीयुक्त जमिनीच्या बाबतीत, सल्फरचा वापर तत्सम कारणासाठी करावा. अर्ज शेणखत/कंपोस्ट इत्यादींसोबत असावा. ते जमिनीत मिसळावे आणि वरच्या बाजूला सोडू नये.
4. जर माती चुनखडीयुक्त असेल तर जमिनीतील वेलींमध्ये 50 किलो/एकर सल्फर टाकावा. कॅल्शियम कार्बोनेटची काळजी घेण्यासाठी त्याची कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी गंधक जमिनीत व्यवस्थित मिसळले पाहिजे. शेणखत/ कंपोस्टमध्ये गंधक मिसळल्याने त्याची कार्यक्षमता आणखी सुधारते.
5. चुनखडीयुक्त जमिनीच्या बाबतीत, एसएसपी बेसल डोस म्हणून वापरल्यास, फॉस्फरस स्थिरीकरण टाळण्यासाठी शेणखत/कंपोस्ट इत्यादी मिसळा.

III. कॅनोपी व्यवस्थापन

हवामानाच्या परिस्थितीनुसार आणि द्राक्षवेलीच्या वाढीच्या टप्प्यांचा विचार करून, या आठवड्यात द्राक्षबाग व्यवस्थापनासाठी खालील सूचना दिल्या जात आहेत.

अ) द्राक्षबाग:

1. गेल्या आठवड्यात पडलेल्या पावसामुळे सापेक्ष आर्द्रता वाढली आहे, ज्यामुळे वेलीची वाढ वाढण्यास मदत होईल.
2. द्राक्ष वेलीचीची शेंडा वाढ अधिक होईल, म्हणून वेलीचीची शेंडा वाढ कमी करण्यावर प्राधान्य द्यावे.
3. त्याच बरोबर वेलीच्या बगल फूटी निघू लागल्याने भुरक्या रोग ची शक्यता वाढते. त्यासाठी कोंब चिमट काढणे आणि कोंबांना तारेवर प्रशिक्षण देणे आवश्यक आहे. यामुळे कॅनोपीमधील सापेक्ष आर्द्रता कमी होईल आणि सूक्ष्म हवामान नियंत्रित राहील.
4. लवकर केन परिपक्वता महत्त्वाची आहे, वेलीचीची शेंडा वाढ व वेलीच्या बगल फूटी कमी करण्यावर प्राधान्य प्राधान्य द्या. यामुळे कॅनोपीमध्ये सूर्यप्रकाश आणि योग्य वायूविनिमय होईल.
5. पोटॅशची मात्रा देणे आणि सिंचनाचे पाणी कमी करणे यामुळे कॅन परिपक्वता लवकर येईल.
6. द्राक्षबागेत कोंबांच्या तळाशी दुधासारखा पांढरा रंग दिसणे हे कॅन परिपक्वतेच्या सुरुवातीचे लक्षण आहे. सिंचन कमी करणे आणि पोटॅशियम स्प्रे देणे यामुळे कॅन परिपक्वता वेगवान होईल.
7. आर्द्र हवामानात जैविक उपचारची फवारणी रोग नियंत्रणासाठी उपयुक्त ठरेल.
8. आर्द्र परिस्थितीत मुख्य (टायगर) डोळा फुटणे दिसू शकते आणि ही समस्या विशेषतः खालच्या बाजूने परिपक्व होणारे शूटमध्ये अशा बागांमध्ये जास्त दिसते. याचे कारण पाण्याची कमतरता किंवा साइटोकिनिन आधारित संजीवके (PGR) चा अतिरेक असू शकते. अचानक आर्द्रतेमुळे आतील जिबरेलिन्स वाढल्याने शाखिय वाढ होते.
9. ज्या बागांमध्ये ओलांडाचा विकास सुरु आहे, त्यात शेवटचा शूट कॉर्डनवर बांधावा आणि 4 ते 5 पानांवर पिंच करावा.
10. फळ मुकुल विभेदनासाठी ६ बीए @ 10 पिपीएम आणि युरासिल @ 25 पिपीएम ची फवारणी करणे आवश्यक आहे कारण सध्याचे हवामान बऱ्याच ठिकाणी अनुकूल नाही. शिफारस केलेल्या मात्रेत 6BA आणि Uracil ची फवारणी करावी.
11. बगलफुटी निघू लागल्यावर P आणि K ग्रेड खताची २ ते २.५ ग्रॅम प्रति लिटर पाण्यात फवारणी करावी.

ब) रूटस्टॉक व्यवस्थापन:

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune

1. शूट विरळणी करावे, 3 ते 4 निरोगी, सरळ वाढणारे शूट ग्राफ्टिंगसाठी ठेवावेत.
2. रूटस्टॉकशूटची जाडी 1.25 फूट उंचीवर 8 ते 10 मिलिमीटर असावा.
3. रूटस्टॉकवरील बुगलफुटी काढावेत जेणेकरून ग्राफ्टिंगसाठी आवश्यक जाडी प्राप्त होईल.

IV. रोग व्यवस्थापन

खरड छाटणी नंतरचे दिवस	**रोगांचा धोका**			
	केवडा	**भुरी**	**बुरशीजन्यकरपा**	**इतर**
132	**मध्यम**	**कमी**	जास्त.	जिवाणू करपा- जास्त. तांबेरा – **मध्यम**

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune

ज्या भागात मुसळधार पाऊस झाला आहे, तेथे **बुरशीजन्य करपा** रोगाच्या नियंत्रणासाठी थायोफेनेट मिथाइल किंवा कार्बेंडाझिम @१ ग्रॅम/लिटर फवारणी करावी. जर रोगाचा प्रादुर्भाव जास्त असेल, तर हेक्झाकोनाझोल किंवा डायफेनोकोनाझोल यांसारख्या ट्रायझोल गटातील बुरशीनाशकांचा वापर करता येईल. तसेच ट्रायकोडर्मा'ची @ ३-४ मिली/लिटर प्रमाणे पानांवर फवारणी करावी. पानांवर पाणी/ओलावा असल्यास, केवडा नियंत्रणासाठी मॅंकोझेब @३-५ किलो/एकर धूळ फवारणी करावी. या टप्प्यावर कॉपर हायड्रॉक्साईड @१.५ ग्रॅम/लिटर फवारणी केल्यास केवडा रोगापासून संरक्षण मिळेल. जिवाणूजन्य **करपा** रोगाचा प्रादुर्भाव जास्त असू शकतो आणि जिवाणूजन्य **करपा** आणि **बुरशीजन्यकरपा** या दोन्हीच्या संसर्गावर

नियंत्रण मिळवण्यासाठी कासुगामायसिन + कॉपर ऑक्सीक्लोराईड @०.७५ ग्रॅम/लिटरची तात्काळ फवारणी करावी. या टप्प्यावर कोणत्याही आंतरप्रवाही बुरशीनाशकांची आवश्यकता नाही. भुरी रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास सल्फर ८० डब्ल्यूडीजी @२ ग्रॅम/लिटरची एक फवारणी करावी. तसेच, 'अँपेलोमायसेस क्विस्क्यालिस' (४-५ ग्रॅम किंवा मिली/लिटर) ची एक फवारणी केल्यास भुरी रोगा'वर नियंत्रण मिळवता येईल.

V. कीड आणि त्याचे व्यवस्थापन

• अनुकूल हवामानामुळे मिलीबगचा प्रादुर्भाव दिसून येऊ शकतो. पिठ्या ढेकणांच्या नियंत्रणासाठी व्यापक-स्पेक्ट्रम कीटकनाशकांचा वापर टाळावा. व्हर्टिसिलियम, मेटारिझियम, ब्युव्हेरिया यांसारख्या जैविक नियंत्रण घटकांची प्रतिबंधात्मक फवारणी खोड आणि वेलीच्या मुख्य फांद्यांवर करावी. वेलीच्या काड्यांवर मिलीबगचा प्रादुर्भाव झाल्यास, इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एसएल @ ०.४ मिली प्रति लिटर पाण्यात मिसळून पानांवर फवारणी करावी.

• थ्रिप्स किंवा अळीचा प्रादुर्भाव झाल्यास, वेलींवरील अतिरिक्त पालापाचोळा (कॅनॉपी) काढून टाकावा. नियंत्रणासाठी फिप्रोनिल ८० WG (०.०६२५ ग्रॅम प्रति लिटर) किंवा इमामेक्टिन बेंझोएट ५ SG (०.२२ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी) यांची फवारणी प्रभावी ठरते. अळीचा प्रादुर्भाव कमी करण्यासाठी पतंगांचे नियंत्रण करणे आवश्यक आहे; यासाठी द्राक्षाच्या बागेबाहेर प्रकाश सापळे (लाईट ट्रॅप्स) बसवता येतील. थ्रिप्सच्या नियंत्रणासाठी

कोळी (माईट) चा प्रादुर्भाव दिसून येऊ शकतो, त्यामुळे बागेचे बारकाईने निरीक्षण करावे. कोळीचा प्रादुर्भाव आढळल्यास, सल्फर ८० WDG (१.५ ते २.० ग्रॅम प्रति लिटर) किंवा ॲबामेक्टिन १.९ EC (०.७५ मिली प्रति लिटर पाणी) यांचा वापर प्रभावी ठरतो.

• द्राक्ष बागांमध्ये 'लाल रंगाची खोडकिड' (*Dervishiya cadambae*) खोडाच्या सालीखाली प्रादुर्भाव करू लागली आहे. या किडीच्या पतंगांचे नियंत्रण करण्यासाठी द्राक्ष बागांजवळ प्रकाश सापळे (light traps) लावावेत. खोड आणि कॉर्डन्सवरील सैल झालेली साल काढून टाकावी आणि जुलै ते सप्टेंबर या कालावधीत महिन्यातून किमान एकदा 'मेटारायझियम' (Metarhizium) या जैविक घटकाची (३-५ मिली प्रति लिटर पाणी) खोड व कॉर्डन्सवर प्रतिबंधात्मक फवारणी किंवा लेप (wash) द्यावा. जर प्रादुर्भाव दिसून आला, तर सैल

झालेली साल काढून टाकावी आणि केवळ बाधित झाडांवर मेटारायझियम (३-५ मिली प्रति लिटर पाणी; १.५-२ लिटर द्रावण प्रति झाड) वापरून खोड व कॉर्डन्सवर विशिष्ट ठिकाणी (spot treatment) लेप किंवा फवारणी करावी.

• नवीन द्राक्षबागांमध्ये 'फ्ली बीटल'चा (flea beetle) प्रादुर्भाव दिसून येऊ शकतो. प्रादुर्भाव तीव्र असल्यास, इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एसएल (imidacloprid 17.8 SL) १.५ मिली प्रति रोप या प्रमाणात जमिनीत आळवणी (soil drenching) करावी आणि स्पिनेटोरम ११.७ एससी (spinetoram 11.7 SC) ०.३ मिली प्रति लिटर किंवा फिप्रोनिल ८० डब्ल्यूजी (fipronil 80 WG) ०.०६२५ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी.